

ŠATRIJOS RAGANA

SULAUKĖ

Šatrijos Ragana

Sulaukė

«Public Domain»

Ragana Š.

Sulaukė / Š. Ragana — «Public Domain»,

Ciesz się klasyką! Miłego czytania!

Содержание

Конец ознакомительного фрагмента.

8

Sulaukė

Urboniene ėjo į dvarą. Ponaitė davė jai žinią, kad nuo sūnaus atėjo laiškas, skubinosi dabar jį perskaityti, pasislėpė už pilkų, tuščių lankų. Tamsybė pergalejus šviesą skleidė vis plačiau plačiau savo juodus sparnus, leidė juos vis žemiau ant drėgnos žemės. Nuo pievų kilo rūkai, lyg baltos baidyklės, kurios lyg šiol sėdėjo pasislėpusios, nedrįsdamos išlįsti iš savo urvų saulės akyvaizdoje; bet dabar, saulei žemę apleidus, kėlė savo baisias galvas, augo, plėtojosi džiaugdamos, jog štai prasidėjo jau jų viešpatavimas. Ant medžių tik kur ne kur tebekybojo tvirtesnis lapelis, kiti visi gulėjo ant žemės numirę, pageltonavę, pajuodavę, liūdni ir be žado, kaip nabašninkai. Ėjo nuo jų kvapas, tas ypatingas rudens kvapas, melankoliškas ir liūdnas – kaip tie nukritę lapai.

Su ta rudens varsa pilnai sutiko Urbonienė. Jos veidas senas ir raukšlėtas buvo panašus į tuos suvytusius lapus; akys, kitąsyk¹ gal mėlynos lyg rugiagėlės, buvo dabar išblyškusios kaip rudens dangus; trumpi kailinukai nesiskyrė savo varsa² nuo tuščių, pageltonavusių laukų.

Eina ji, eina per mišką, lapai šnabžda jai po kojomis, apautomis rudoms nagingėms³. Jos širdis plaka stipriau, taip norėtų kuo greičiausia išgirsti žinėlę nuo Domuko. Bet negali jokių būdu paeiti greit, kaip kitados kad vaikščiodavo: užpernai, mėčiojant⁴ šiaudus dvare iš po lokomobilio⁵, įpuolė jai kažikoks skausmas į kojas ir nuo to laiko nebetarnauja jos taip, kaip lygšiol. Dabar einant skausmas perduria nuolat tai vieną koją, tai antrą; tada, sumažindama žingsnius, taria ji sau:

– A bjaurybė romatikas! Jau rytoj bus lietaus tikriausiai! Vakar taip negėlė pašėlusiai!

Bet? Visus skausmus, visas mintis valdė viena mintis – apie Domuką. Kiekvieną sykį laiškui atėjus, drebėdama iš baimės ėjo į dvarą: „Dievas žin, kas tenai tame laiške gal stovėti...“ Gal sužeistas, gal miršta ir paskutinį atsisveikinimą savo matušei atsiuntė... Ir dabar išėjus visų pirma persižėgnojus sukalbėjo poterių, kad tame laiške jokių blogų naujienų nebūtų.

Ir kaip gi? Juk tai buvo jos Domelis, jos mylimiausias, geriausias sūnus. Turi ji ir antrą dar, vyresnyjį, su kuriuo dabar kartu gyvena. Tas sūnus, kaip sūnus: geras, negalima sakyti, gerbia motiną, bet tai ne tas, tai ne Domelis! Domeliui motina – visa pasaulio laimė; jis pats nevalgys, kad tik matušė būtų soti; jam niekur nėra taip gerai, kaip kad prie matušės; jis jai viską padės, viską padirbs, jis jai rankas nubučiuos... Kitoniškas⁶, visai kitoniškas, kaip kiti vaikai. Kiti vaikinai ar daug rašo tėvams i kariūmenę išėję! O jisai mažne... kas savaitę. Garbė Dievui, dabar markių nebreikia lipdyti, gali rašyti, kiek tik nori, tasai mano nabagėlis!

Jos akys sudrėko. skubiai nušluostė jas priejuosčio galu. Lapai šnabždėjo po kojomis, minkšta buvo eiti per tą geltonmargę paklodę. Urbonienė žiūrėdama į ją, atsiminė staiga seniai praėjus laikus, kada Domelis tebebuvo mažitėlaitis. Mėgo jis labai pinti vainikus iš tokių pageltonavusių, nukritusių lapų. Supins, būdavo, daug, daug, ir taip vis gražiai priskirs lapus: raudonas, paskui žalias, paskui geltonas, paskui su juodais taškais... Suneš paskui į trobą ir rėdys motinos lovą, sieną prie lovos prikabins pilną... „Kad matušei būtų gražu gulėti“, sako. Ak tu Ponedie, sakau, nuo pat mažens buvo tokios minkštos širdelės!

Miškas pasibaigė; ant kalno juodavo dvaro namai. Varnų būrys, krankdamas nulėkė iš miško dvaro link. Urbonienei tarsi kas peilį įkišo į širdį.

¹ *kitąsyk* – kadaise. [przypis edytorski]

² *varsa* – vilnų ar vilnonio audeklo pūkas. [przypis edytorski]

³ *naginė* – iš vieno minkštesnės odos gabalo suraukta avalynė su apivariais. [przypis edytorski]

⁴ *mėčioti* – mėtyti, svaidyti. [przypis edytorski]

⁵ *lokomobilis* – kilnojamas ar stacionarinis agregatas energijai gauti. [przypis edytorski]

⁶ *kitoniškas* – kitoks. [przypis edytorski]

– Tai ir krankia, bjaurybės! – tarė sau – sako, kare labai daug jų esą. Lakstą paskui „vaisko“, laukdami maisto... A mielaširdingasis Jėzau! O jei mano Domelis gulės užmuštas lauke ir jie užpuls jį, išles akėles... O, Jėzau!

Drebančia ranka dėjo kryžiaus ženklą ant krūtinės, o išbalusios lūpos šnibždėjo maldas.

*

Valandėlę paskiau Urbonienė sėdėjo kresėje⁷ ponaitės kambaryje, rankas, nosinį laikančias, ant kelių sudėjus, ir klausė, ką rašo jos Domukas. Ponaitė, sėdėdama prie stalo, skaitė. O nebuvo tai darbas labai lengvas: laiškas buvo ilgas, didelis popieriaus lakštas, visas prirašytas kreivai, neaiškiai rusiškomis raidėmis. Ne kiekvienas žmogus galėtų suprasti tuos kreivus ženklus ir atrasti juose raides, o dar sunkiau būtų jai iš tų raidžių žodžius sudėti. Viena ponaitė tegalėjo perskaityti Dominyko laiškus: skaitydama taip tankiai ir vis tokius ilgus – priprato prie jų, ir ko negalėjo išskaityti, tą mokėjo visados teisingai atspėti. Bet iš pradžios buvo ir jai didelis vargas. Prie to reikia dar pridėti, jog pradėdavo jis savo laiškus ne taip, kaip visi žmonės, ant pirmo puslapio, bet kas žin, dėl kokios priežasties, visados ant paskutiniojo, arba lapo viduryje.

„Tegul bus pagarbintas Jėzus Kristus! Aš, Dominykas Urbonas, rašau grometą⁸ savo mieliausiai matušėlei, bučiuodamas baltas rankeles per šią margą grometėlę” – skaitė ponaitė.

„Tebesu gyvas iš Dievo valios; viena kulka buvo man truputį žandą pamušusi, bet pagulėjęs kelias dienas špitolyje⁹ išgyjau. Pas mus baisūs daiktai dedasi ant vainos¹⁰, jus nežinot ten nieko. Gazietose¹¹ rašo apie karą, bet vis meluoja, neparašo nė iš tolo visos tiesos, netikėkit, ką rašo gazietos, jei norite žinoti, skaitykit mano grometą, žinosit visą tiesą. Nė apsaityti negal, kaip brangu viskas, cukraus svarui rublis, duonos – 30 kap.

Nėra niekados atilsio¹², kad ne japončikai¹³ puola, tai „funfūzai”. Dabar arklys – mano brolis, šalta žemė – mano matušė, o kietas akmuo – mano patalas...”

Valandėlėmis ponaitė apsistodavo, spėdama žodį; tada Urbonienė šluostė ašaras, riedančias iš akių per jos pageltonavusį veidą, ir balsiai šnypštė nosį.

– „Lietus lyja tankiai, – tęsė ponaitė skaitymą, – visur šlapia, purvynai... Reik po purvynus volioti savo griešną¹⁴ kūną. Dievas žino, ar aš besugrišiu. Gal „funfūzai” padarys kada nors galą, gal jau paskutinį kartelį rašau tamstai, miela mano matušėle, taip pasiilgau tamstos, kad nė apsaityti negaliu. Dieną naktį stovi man akyse. Rūpinuos vis, ar sveika esi. Ar kojos geresnės? Dabar rudeniui užėjus vėl gal skauda dideliai”.¹⁵

Čia Urbonienei ašaros upėmis pradėjo tekėti, o ponaitė tarė:

– Gerą turi sūnų, Urboniene, sunku rasti geresnį.

– Nėra geresnio, ponaitėle, nėra! Kur veizdžiu, vis ne tokie, kaip mano Domukas.

Nors jau pilnas vyras, o vis lyg mažas vaikas: rankas nubučiuos, pasikalbės meiliai... O jo širdies gerumas!...

– „Labai pradžiugau, gavęs nuo ponaitės grometą – vėl skaitė ponaitė – taip gražiai buvo ten prirašyta, kad net apsiverkiau gaudžiomis ašaromis. Turėkit sau galvoj, kad tokia asaba¹⁶ parašė

⁷ *kresė* – krėslas, kėdė. [przypis edytorski]

⁸ *grometa* – gromata, laiškas. [przypis edytorski]

⁹ *špitolis* – ligoninė. [przypis edytorski]

¹⁰ *vaina* – svet.: karas. [przypis edytorski]

¹¹ *gazieta* – svet.: laikraštis. [przypis edytorski]

¹² *atilsis* – poilsis. [przypis edytorski]

¹³ *japončikai* – japonai. [przypis edytorski]

¹⁴ *griešnas* – nuodėmingas. [przypis edytorski]

¹⁵ *dideliai* – labai. [przypis edytorski]

¹⁶ *asaba* – svet.: asmuo. [przypis edytorski]

man grometą, menkam žalnieriui¹⁷”. „Nesirūpink, Domuček, – sako – tavo motina apveizdėta, vos tik mane sutiks, tuojau klausia, ar nėra grometos nuo mano sūnelio”. Taip vis parašė ponaitė ir atsiuntė Pono Jėzaus širdies abrozdėlį¹⁸ su palaiminimu ant vainos. Padėkavok ponaitėi, matušėlė, kad neužmiršo manęs biedno, išvaryto į pasaulio galą pas „funfūzų”...

Pertraukus skaitymą, ponaitė tarė:

– Nesakiau rodos, kad parašiau ir aš nuo savęs laišką Domukui. Mintiju¹⁹ sau, svetur esant malonu gauti kuo daugiausiai žinių iš tėvynės.

Urbonienė, apsiverkusi, lenkėsi bučiuoti ponaitėi rankų.

– Ak Tu Dieve! Ir nesigailėjai, mat, ponaityte, nė laiko, nė nieko! Gyva į dangų, turbūt, nori įeiti!

Ponaitė gynėsi nuo rankų bučiavimų ir nuo tokių pagyrimų, kaip įmanydama.

– Bet Domukas man atrašė! Šiandien ir aš gavau nuo jo laišką, atskirai. Perskaitysiu tuojau, pamatysi, kiek prirašė.

Iš tikro, daug ir ponaitėi buvo prirašęs: dėkavojo už V. Jėzaus širdies abrozdėlį ir „palaiminimą”, pasakojo apie „funfūzus” ir narsius „japončikus”. Bet visą laiško galą prirašė apie medžioklę. Reikia žinoti, jog prieš išeisiant į kariūmenę Domukas tarnavo dvare per šiaulį. Ponas buvo didelis medžiotojas, laikė šunų būrį, taigi Domukas turėjo juos prižiūrėti ir važinėti kartu su ponu į medžioklę. Ponaitė taipogi neapsakomai mėgo medžioti ir visados drauge su tėvu važiuodavo į miškus. Dėl to tai dabar tiek Domukas rašė apie tą ponaitėi ir jam maloniausį užsiėmimą.

„Ar daug ponaitė lapių nušovei? Zuikių ar daug yra šį rudenį? Tur būti kaip visados daugiausiai jie sėdi Ilgapiaunėje? Ponaitė rašai, kad Antanikė dabar paliko²⁰ kukarka²¹. Tai blogai: amžina tinginė buvo visados, šunų nešeria tur būti gerai, suliesės su visu visi mano šuneliai, nepavarys nė zuikio. Nebent ponaitė pati prižiūri. Jei Dievas duos sugrįšti, kad medžiosime, tai medžiosime! Pareisiu vėl pas poną už strielčių, jei tik mane tamstos atgal priimsite.”

*

Ant rytojaus nusprendė Urbonienė eiti į bažnyčią, nunešti mišioms Domuko intencijai ir pasimelsti, kad Dievas gelbėtų jį nuo „funfūzų” ir „japončikų”. Anksti ryte atsikėlus ir apsidirbus namie, atidarė ji savo skrynią... Skrynia buvo aukšta, žalia, ant viršaus ir iš priešakio papuošta raudonmargiais žiedais, jau gerokai išblukusiais.

¹⁷ *žalnierius* – kareivis, kareivėlis. [przypis edytorski]

¹⁸ *abrozdėlis* – paveikslėlis. [przypis edytorski]

¹⁹ *mintyti* – galvoti. [przypis edytorski]

²⁰ *paliko* – čia: tapo. [przypis edytorski]

²¹ *kukarka* – virėja. [przypis edytorski]

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.